

A társasjáték mint pályaaorientációs játékeszköz a hátrányos helyzetű tanulók jövőképfomálásban – elméleti alapok egy gyakorlati eszköz kialakulásában.

GLOVICZKI SAROLTA – VASS DOROTTEA

gloviczki.sarolta@gmail.com

vass.dorottea@barczy.elte.hu

<https://orcid.org/0009-0008-7150-6769>

<https://orcid.org/0000-0003-1147-4917>

ABSZTRAKT

Háttér és célok: A hátrányos helyzetű tanulók támogatásának kialakulásához több nemzetközi és hazai kezdeményezés vezetett. Magyarországon az érintettek körének nagysága és a következmények súlyossága miatt ez a szemlélet különös figyelmet kell kapjon. Tanulmányunk célja, hogy egy szakirodalmi kutatómunka összefoglalásával bemutassuk kutatásunkat, melyben további lépésekkel, a probléma alapjaira reagálva egy olyan életút-támogató pályaaorientációt valósítunk meg, amely hatékonyvá válhat a hátrányos helyzetű tanulók támogatásában.

Módszer: Vizsgálatunkban három adatbázisban a hátrányos helyzet, a lemorzsolódás, a pályaaorientáció, a játék és a társasjáték témájáról szóló, 2010 és 2022 között publikált szakszövegeket (n=39) elemeztünk. A képességek áttekintésére fókuszáltunk annak érdekében, hogy megtudjuk, a társasjáték pozitív hatással lehet-e a hátrányos helyzetű fiatalok pályaaorientációjában.

Eredmények: A szövegekben talált összefüggések alapján a hátrányos helyzetű tanulók esetében láthatóak olyan atipikusan kibontakozó képességek, melyek megnehezítik a tudatos jövőtervezést és gyakran a lemorzsolódáshoz vezetnek. Megelőzését vizsgálatunk alapján elérhetjük egy olyan társasjátékkal, amely a pályaaismeretre és a hátrányos helyzetű tanulók élethelyzeteire fókuszálva az életút-támogató pályaaorientációt fejleszti.

Következtetések: A kiválasztott szövegek szisztematikus elemzése segítheti kutatásunk következő lépéseit, a társasjáték elméleti rendszerének felépítését és az első prototípus kidolgozását, mely további lépésekkel megfelelően támogathatja a hátrányos helyzetű fiatalokat saját előrelépéseikben.

Kulcsszavak: hátrányos helyzet, pályaaorientáció, jövőkép, társasjáték.

DOI: [10.52092/gyosze.2024.4.5](https://doi.org/10.52092/gyosze.2024.4.5)

HÁTTÉR ÉS CÉLOK

A hátrányos helyzetű tanulók jelenlétének felismeréséhez és az oktatásukra fordított kiemelt figyelem megteremtéséhez több fontos lépés vezetett. A Salamanca Nyilatkozat (UNESCO, 1994) 1994 óta hívja fel a figyelmet a hátrányos helyzetű tanulók sikeres oktatásának fontosságára, majd ezt a 2015-ben elfogadott Fenntartható Fejlődési Keretrendszer (Magyarország Kormánya, 2017; United Nation, 2015) konkrét és megvalósítható célokká alakította. Magyarország ezeket a nemzetközi célokat elfogadva minden lány és fiú méltányos, minőségi alap- és középfokú iskola elvégzéséért, valamint a tisztességes munkához megfelelő tudásszinttel rendelkező fiatalok és felnőttek számának növeléséért dolgozik. A hátrányos helyzetű tanulók támogatásához, valamint az élethosszig tartó tanulás biztosításához az UNESCO (2021, 2022) és az UNICEF (2023) átfogó jelentései további szempontokat adnak, az OECD (2023), illetve az Eurydice (2023) áttekintő statisztikai elemzései pedig rámutatnak Magyarországon ezeken a területeken mutatott teljesítményére és fejlődésének szükségességére.

Ma Magyarországon minden ötödik ember (körülbelül 1,9 millió személy) van kitéve szegénységi kockázatoknak, minden tizedik állampolgár anyagi és szociális deprivációban él (KSH, 2022). A köznevelésben több mint 150 ezer hátrányos helyzetű tanuló oktatására, nevelésére kell kiemelt figyelmet fordítani (KSH, 2023a). Akut probléma felzárkóztatásuk, hiszen a népesség számára elengedhetetlen, hogy minél többen tudjanak önállóan élni és dolgozni társadalmunkban (Cserti Csapó & Orsós, 2013; Siposné Sinóros-Szabó, 2014). A helyzet súlyát felismerve a felzárkóztatás és a társadalmi támogatás évtizedek óta a politikai, tudományos, társadalmi élet meghatározó témája. Számtalan ötlet, projekt, folyamat indult el különböző területekre fókuszálva (pl. EHOP, TÁMOP projektek (Oktatási Hivatal, 2024a), felzárkóztató oktatási programok (Billédi, Cserti-Szauer, Kondor, Papp & Perlusz, 2020), azonban továbbra is a tanulók 10-12 százaléka, körülbelül 21 ezer tanuló veszélyeztetett a lemorzsolódás szempontjából (Oktatási Hivatal, 2024b). A korai iskolaelhagyók aránya Magyarországon 12,4 százalék, ezzel az Európai Unió országainak harmadik legrosszabb eredményét mutatva (KSH, 2023b). Ezeket a fiatalokat minél előbb és minél hatékonyabb formában szükséges támogatni a tervezésben, távolabbi perspektíva keretében és találásában.

Mindezek tükrében kutatásunk alapvető indikátora egy olyan támogató eszköz kidolgozásának szándéka, amely hatékony eszközzé válhat a hátrányos helyzetű tanulók jövőképzésében és ezáltal társadalmi felzárkózásukban. Az ehhez vezető kutatómunkánk több, összetett, egymást követő és kiegészítő szakaszból áll: 1) szakirodalmi kutatómunka és metaanalízis, 2) társasjáték elméleti rendszere és az első prototípus kidolgozása, 3) pilot vizsgálat keretén belül a második pontban kidolgozott prototípus kipróbálása, 4) tapasztalatok alapján további kutatómunka, a társasjáték fejlesztése a harmadik pontban kapott eredmények alapján, 5) hatékonyságvizsgálat az újabb prototípussal 6) hosszútávú fejlesztések – a társasjáték alkalmazásának további hatékonyságmonitorozása.

Jelen tanulmány e komplex kutatómunka első szakaszának eredményeit teszi közzé. Célunk az volt, hogy a tudományos kutatás módszereivel kvalitatív úton szakirodalmi kutatómunkát végezzünk annak érdekében, hogy a hatékony társasjáték megtervezésének alappilléret kidolgozzuk. Ebben a kutatási periódusban az elméleti alapokra helyezett nevelésfilozófiai paradigmák, társadalmi helyzetek és a játék lélektani hatásának triumvirátusát vizsgáltuk, a hátrányos helyzetű régiókban élő tanulók attitűdjének figyelembevételével.

MÓDSZER

A szisztematikus szakirodalmi áttekintésünkben három adatbázist (MTMT, ELTEFind, EBSCOHost) használtunk, amelyekben a hátrányos helyzet, a lemorzsolódás, a pályaeorientáció, a játék és a társasjáték témájáról szóló, 2010 és 2022 között publikált szakszövegeket ($n = 6552$) gyűjtöttük össze.

A keresésből gyűjtött 6552 találatot további beválogatási szempontok alapján kategorizáltuk. A duplikátumok kiszűrését követően ($n=154$) a címek alapján kizárásra került 5934 találat, majd a maradék 464 munka közül ezek absztraktjainak áttekintésével további 365 munkát zártunk ki. A folyamatban így megmaradt 99 írás teljes szövegének vizsgálata után 36 tanulmány lényegének kiemelése és értelmezése valósult meg.

A szövegek elemzése során a képességek áttekintésére fókuszálva kerestük a legjobb pedagógiai módszereket az életút-támogató pályaeorientáció támogatása érdekében. Olyan összefüggéseket tártunk fel a képességprofilok elemzése mentén, amely segített megérteni a nevelésfilozófiai paradigmák, társadalmi helyzetek és a játék lélektana közötti összefüggések komplexitását. Metaanalízisünkkel célunk volt megbizonyosodni arról, hogy a társasjáték pozitív hatással lehet a hátrányos helyzetű fiatalok pályaeorientációjában.

A hátrányos helyzet magyarországi körülményei

A kiválasztott írások közül kilenc fókuszált a hátrányos helyzetű tanulók helyzetére. Jelen tanulmányunkban a hátrányos helyzet fogalmát a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény szerint értelmeztük. A törvény szerint hátrányos helyzetű az a gyermek, akinek szülője vagy a családba fogadó gyámja legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik, vagy 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy, vagy a gyermek elégtelen lakókörnyezetben, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek. A fejlődéshez szükséges feltételek lehetnek tárgyi-fizikai feltételek, azonban a materiális feltételek hiánya mellett egy kevésbé megfogható, ugyanakkor sokszor súlyosabb következményekkel járó hiánnyal is szembesülhetünk. A nehezebb életkörülmények gyakran a családok biztos struktúra nélküli létezéséhez vezethetnek. A struktúra fellazulása kiindulópontja és eredménye lehet olyan feszültségeknek, amelyek a fejlődés során az érzelmi biztonság hiányát okozzák. Ennek enyhítése a fiatalok megoldásait tekintve gyakran a kilátástalan jövővel való szembesülés elkerülésével, a jelenre fókuszálással, a tervezés és a tudatosság fokozatos megszűnésével történik (Buda, 2017). Ebben a fellazult miliőben fejlődve a fiatalok képességeiben is változások történnek, a vizsgált szövegek több összefüggésre is rámutatnak. A különböző eredményeket elemezve a motiváció, a figyelem, a jelenre fókuszálás, a szabálytudat, a kontroll, a tudatosság, a kitartás, a hosszabb távú tervezés képességének összetett lemaradása látható (Bencéné Fekete, 2016; Kenderfi, 2012; Kenderfi & Fűrész, 2021; Nótin & Buda, 2017; Rozgonyi-Horváth, 2015; Siposné Sinóros-Szabó, 2014).

Az oktatási folyamatokban a képességek szintjén ez az általánosan tapasztalható lemaradás a fiatalok élete során a beilleszkedési problémák, a motiválatlanság és az iskolai kudarcok alapját jelenthetik. Ezek komoly nehézségekkel járhatnak, akár a mindennapi élet minőségének romlása és komoly lelki terhek indikátorai is lehetnek (Buda, 2017). A következmények súlyát az oktatáspolitikai felismerte, és a 2011. évi nemzeti köznevelésről szóló CXCV. Törvény 4. §-a minden pedagógus, illetve szakember számára egyértelművé teszi, hogy a hátrányos helyzetű tanulók számára kiemelt figyelmet kell biztosítani. Fontos ugyanakkor azt is látni, hogy azok az intézmények és szakemberek, akik hátrányos helyzetű fiatalokkal foglalkoznak, szintén kiemelt figyelmet igényelnek. A fiatalok képességeiben tapasztalható lemaradás jelentősen megnehezíti a tanítási folyamatokat. Az iskola számos egyéb feladata mellett nem mindig tudja azokat a felzárkóztató szocializációs helyzeteket megteremteni, amelyek szükségesek lennének a tanulók sikeres előrehaladáshoz (Varga, 2017). Az így halmozódó sorozatos kudarcok megnehezíthetik a fiatalok kapcsolatát az iskolákkal, így elkerülő lehetőségeket keresnek, amely leggyakrabban a lemorzsolódás (Oktatási Hivatal, 2024b).

Egy lehetőség: a lemorzsolódás

A hátrányos helyzetű tanulók megismerése után újabb szövegek segítségével ($n=10$) a lemorzsolódás megelőzésének lehetőségeit vizsgáltuk. Az eredmények azt mutatták, hogy a lemorzsolódás okai nagyrészt a perspektívák vagy a pályaszocializáció hiánya. Ahhoz, hogy ezt a hiányt pótoljuk, a fiatalokat minél előbb és minél hatékonyabb formában kell támogatni a tervezésben, távolabbi perspektíva találásában. Az „itt és most”-ba kell bevonni őket, hogy az élmények, pozitív tapasztalatok, felépülő sikerek mentén tartósabb motivációt teremthessünk (Buda, 2017). Amennyiben sikerül kialakítani a fiatalokban a motivációt, lehetőségeket kaphatunk további képességek fejlesztésére is. A megfelelő alap kiépítése, a tanulók pályaismeret-

nek fejlesztése és a támogatásuk világunk eligazodásában egy komplex területet épített fel, amit életút-támogató pályaeorientációnak nevezünk (Borbély-Pecze, 2017). A korai iskolaelhagyással szemben az életút-támogató pályaeorientációt mintegy prevenció eszközként értelmezhetjük (Buda, 2017).

Az életút-támogató pályaeorientáció az Európai Unió oktatáspolitikusainak megfogalmazása szerint az egész életen át tartó tanulás kontextusában képessé teszi az egyént arra, hogy meghatározzák kompetenciáikat, érdeklődésüket, döntéseket hozzanak, és vezessék saját életútjukat (EU Tanácsának állásfoglalása, 2004). Egy komplex, rugalmas rendszer, amely individualizált, bármely korosztály számára alkalmas. Segítségével az élet bármely pontján képes az adott személy önmaga megismerésére, képességei felmérésére, majd az egyéni pályatervezésre és annak módosítására, megvalósítására. A későbbiekben a folyamatosan megjelenő döntési pontokon szükséges önálló tájékozódáson alapuló döntéshozatalban is eszköz lehet (Borbély-Pecze, 2017; European Lifelong Guidance Policy Network, 2015; Gysbers, Heppner & Johnston, 2014; Kenderfi, 2012; Kenderfi & Fűrész, 2021; Szilágyi, 2012). Ez a megközelítés felerősíti az egyén autonómiáját, felelősségét és szabadságát az életpályaépítésben és felértékeli a döntési szituáció jelentőségét. Figyelembe véve, hogy napjainkban már egyik évtizedről a másikra szűnnek meg és alakulnak át a pályák, különösen is fontos a rugalmas döntési képesség. Nem konkrét foglalkozásban vagy tevékenységben kell gondolkodunk, hanem egy döntések sorozata alapján folyamatosan rajzolódó fejlődési folyamatban (Kenderfi, 2012; Kovács & Mangné Kardos, 2020; Völgyesy, 2012).

A gyakorlati pedagógiai tevékenységeknél ez a szemlélet úgy értelmezhető, hogy a cél a tanuló képességeinek fejlesztése, melynek birtokában képes lesz az önálló problémamegoldásra. Jelentős szerepet kap a reális önismeret, különösen a tanuló saját képességének, érdeklődésének, munkamódjának és tanulási stílusának a megismerése és a külső ismeretek elsajátítása, amely segítségével a választható pályák, szakmák, képzési rendszerek világát ismerheti meg (Kenderfi & Fűrész, 2021; Tajtiné Lesó, 2021).

Az életút-támogató pályaeorientáció sajátosságait vizsgálva az látható, hogy több, összetett képesség dinamikus működése szükséges. A választott szövegekben a flexibilitás, az információszerzés képessége, a kockázatvállalás, a kommunikáció, a kreativitás, az ítélőképesség, a motiváció, az önismeret, a problémamegoldás, a szabálykövetés és a tervezői képesség szüksége körvonalazódott (Borbély-Pecze, 2017; Buda, 2017; R. Fedor & Pálosi, 2020; Karlovitz, 2017; Kenderfi, 2012; Kenderfi & Fűrész, 2021; Kovács & Mangné Kardos, 2020; Szilágyi, 2012; Tajtiné Lesó, 2021; Völgyesy, 2012).

Az életút-támogató pályaeorientációt a hátrányos helyzetű tanulók igényeihez illesztve és a szükséges képességeket elemezve több ellentét is kirajzolódott. A hátrányos helyzetű tanuló érdeklődésében, kitartásában, kommunikációs képességében, valamint problémamegoldásában, szabálytudatában, tervezésében és tudatosságában tapasztalt lemaradását összevetve az önálló tudatos pályatervezéshez szükséges képességekkel azt láthatjuk, hogy ezeknek a választás előtt álló fiataloknak éppen azokra a képességekre lenne szükségük, amelyeknek kibontakozása hátrányos helyzetük miatt nehezítve van (Bencéné Fekete, 2016; Kenderfi, 2012; Kenderfi & Fűrész, 2021; Nótin & Buda, 2017; Rozgonyi-Horváth, 2015; Siposné Sinóros-Szabó, 2014).

A kialakult ellentét feloldása érdekében, a célok és a feladatok megvalósulásában pedagógiai, pszichológiai alapokra épített gazdag módszertani eszköztárra van szükség (Bencéné Fekete, 2016; Rozgonyi-Horváth, 2015; Siposné Sinóros-Szabó, 2014). A korszerű pedagógia álláspontját képviselve, olyan foglalkozásban kell gondolkodnunk, ahol a ránk bízottak önálló, kooperatív ismeretszerző és feldolgozó tevékenységét tudjuk támogatni. Ezekben a tevékenységekben a pedagógus központi ismeretközlő szerepe tanulásirányító, segítővé alakulhat át a tanulók képességeinek figyelembevételével. (Bencéné Fekete,

2016). Erre az önálló, kooperatív, ismeretszerző tevékenység megvalósítására kiválóan alkalmas a játék alternatív felhasználása.

Életút-támogató pályaaorientáció a játék által

Elemzésünk következő részében a 39 feldolgozott szöveg közül azt a nyolc írást hasonlítottuk össze, amelyek a játék tulajdonságait vizsgálták. Az egyik legkiemelkedőbb, meghatározó jellegzetességeként azt láttuk, hogy a játék általi megismerés során az egyén cselekvéseinek következménye minimális. Fantáziával gyakran kiegészülve képes olyan veszélytelen környezetet biztosítani, ahol a résztvevő kockázatmentesen tanulhat és fejlődhet (és ez igen fontos tényező a pedagógia oldaláról szemlélve). A játék segítségével mind a felnőttek, mind a fiatalok és a kisgyerekek képesek kreatívvá válni, megtanulják igénybe venni egész személyiségüket és önmagukat is képesek felfedezni (Winnicott, 1999). A játék során megélt reális és irreális helyzetek hozzájárulnak az érzelmi intelligencia kialakulásához, a kulcsképeségek fejlődéséhez és a spontaneitás növeléséhez is. Ezekben a folyamatokban a játékos megtanulja megoldani a különböző szituációkat, így a játékban tapasztalt sikerélmény a valóságban is elvezetheti a konfliktusok és a feladatok megoldásához (Schaller, 2012; Szabó, Szendrák & Szörényi, 2021). A játék az együttlét, az együtt tevékenykedés és a másakra figyelés sokszínű, szervezett, rendezett terepe. Játékos komolysága paradox módon egyszerre szabad és kötött. Szabad, ugyanis az érzelmekre hat, szenvedélyes és gyakran kimozdítja a résztvevőket komfortzónájukból. A játék által kiváltott érzelmek hozzásegítik a tanulót, hogy belső motiváción alapuló, külső kényszertől mentes tevékenységként gondoljon az előtte álló helyzetekre, így támogatva személyiségfejlődésében (Szabó, Szendrák & Szörényi, 2021). Ennek megőrzése fontos feladat, a játékba való önkéntes és szabad bevonódás feltételeinek a megteremtése elengedhetetlen. Ezzel a szabadsággal párhuzamosan kötött is, szabályok nélkül ugyanis nem létezhet egyetlen játék sem. A játék folyamatai rend nélkül nem működőképesek, erre a résztvevők is hamar rájönnek. Ezt megtapasztalva később elkezdik megérteni közösségük egyéb szabályait is, képesek lesznek elfogadni, alkalmazni, sőt megalkotni, illetve megváltoztatni is azokat (Bús, 2013; Dombi, 2015).

A játék komplexitásának felismerése a pedagógia számára hatalmas lehetőség. Mivel a játék alapvetően feltételezi a tanuló interaktivitását („megtapasztalom, kipróbálok, megértem”), gyakran észrevétlenül válik a fiatal saját tanulási folyamatának irányítójává. Ez az aktív részvétel könnyen terepe lehet sokféle integratív, összerendező funkció kiépítésének (Páli, 2011). A képesség és az integratív funkciók általános fejlesztése mellett a személyre szabott megközelítés is lehetséges a játék által. Minden tanuló a saját tempójában dolgozhat, egyéni megoldási módokat próbálhat és dolgozhat ki. Az egyéni utak sokszínűsége azt jelenti, hogy számtalan, akár ismételhető út lehetséges egy játék során. Azzal, hogy az adott folyamatok újrajátszhatóak, a kitartás és a frusztrációtűrés is fejlődhet, miközben nem válik unalmassá, egyhangúvá az ismétlés (Dombi, 2015; Katteín-Pornói, 2022; Tajtiné Lesó, 2021). A szövegek elemzésével gyűjtött, játékot jellemző lehetőségek különösen fontosak a lemorzsolódásban veszélyeztetett tanulók támogatásában, mivel számukra kiemelten lényeges a pozitív élmények biztosítása és a motiváció kiépülésének támogatása.

Áttekintve és összegezve a játék módszerének lehetőségeit, a következő konkrét területek fejlesztése kapcsán találtunk eredményeket: együttműködés, érzelmi intelligencia, információszerzés képessége, kockázatvállalás, motiváció, önállóság, rugalmasság, szabálytudat és szocializáció (Bús, 2013; Cohen, 2018; Dombi, 2015; Katteín-Pornói, 2022; Páli, 2011; Szabó, Szendrák & Szörényi, 2021; Tajtiné Lesó 2021; Tésabó, 2011). Ezeket a támogatási lehetőségeket összevetve a célcsoport, vagyis a hátrányos helyzetű tanulók fejlesztést igénylő képességeivel: érdeklődés, kitartás, kommunikációs képesség, motiváció, problémamegoldás, szabálytudat, tervezés és a tudatosság (Bencéné Fekete, 2016; Kenderfi, 2012; Kenderfi & Fűrész, 2021; Nótin & Buda, 2017; Rozgonyi-Horváth, 2015; Siposné Sinóros-Szabó, 2014), majd a célhoz, vagyis a tudatos pályatervezéshez

szükséges képességekkel: flexibilitás, információszerzés képessége, kockázatvállalás, kommunikáció, kreativitás, ítélőképesség, motiváció, önismeret, problémamegoldás, szabálykövetés és tervezői képesség (Borbély-Pecze, 2017; Buda, 2017; R. Fedor & Pálosi, 2020; Karlovitz, 2017; Kenderfi, 2012; Kenderfi & Fűrész, 2021; Kovács & Mangné Kardos, 2020; Szilágyi, 2012; Tajtiné Lesó, 2021; Völgyesy, 2012), az állapítható meg, hogy a játék alkalmas lehet a hátrányos helyzetű tanulók életút-támogató pályaeorientációjának kiépítéséhez.

A társasjáték, mint a pályaeorientáció hatékony megvalósításának egyik eszköze

A játék fogalma alá tartozó tevékenységek sokszínűségét látva kutatásunkhoz meg kellett találnunk azt a kisebb, specifikusabb csoportot, amely célunkhoz megfelelően illeszkedett. Egyszerű szabályokat és döntéseket támogató figyelemjátékokat kerestünk, amelyek előkészíthetik a feladattartást, növelhetik a figyelem minőségét. Ezt kiegészítve a gondolkodási stratégiai játékok problémamegoldó folyamatait kerestük, amelyek a belátásos tanulás kölcsönös összefüggéseinek észlelését és az információkereső stratégiák fejlődését tudják megvalósítani. Ezek az elemek, a játékok rendszerét áttekintve (Fáyné Dombi & Sztanáné Babics, 2015), a társasjátékokban ötvöződtek. A társasjátékok hatásainak áttekintéséhez tizenkettő választott szöveget elemeztünk.

A társasjáték kettő vagy több személy által játszott beltéri, jellemzően táblás játék, ahol a résztvevők meghatározott szabályokat követve valamilyen cél elérésére törekednek (Aczél, 2015). A társasjátékok által olyan világban kísérletezünk, amelyben nincs súlyos tétje döntéseinknek. Képesek bonyolult feszültséget, izgalmat, meglepetést generálni, mert tartalmazzák a tévedés és a bizonytalanság lehetőségét. Hibázhatunk, kipróbálhatunk különböző stratégiákat, kockáztatunk. Megtápasztalhatjuk, hogy mi működik, és mi az, ami nem, ezáltal tanulhatunk a hibáinkból (Jesztl & Lencse, 2018).

A tudatosan tervezett társasjátékprojektek alkalmasak lehetnek általános fejlesztési célokhoz, mint például a türelem, a koncentráció vagy a kommunikáció támogatása; ezek segítségével kialakulhat a gyerekek életében a megfelelő (játék)kultúra. Hatásos komplex fejlesztési célokhoz is, folyamatosan formálva a problémamegoldás, együttműködés és a kritikus gondolkodás képességét, miközben megtanulják megelőzni és kezelni feszültségeiket, konfliktusaikat (Kattein-Pornói, 2022; Szabó, Szendrák & Szörényi 2021; Vekety, 2022). Széles élménypedagógiai eszköztárával alkalmas lehet az önismereten és a társak megismerésén keresztül a személyes és a szociális kompetencia fejlesztésére. A játékban a különböző stratégiák tudatos és rugalmas alakításával olyan élményt kaphatunk, amiért a legtöbb (és legjobb) esetben meg kell küzdeni, sőt sok esetben kockázatokat is kell vállalni. Az így folyamatosan formálódó küzdelem, tervezés, döntés képessége és az ismeretszerzésre való képesség megfelelő alapja lehet a későbbi szakmaspecifikus kompetenciafejlesztésnek is (Aczél, 2015; Iuliana & Juhász, 2020; Jesztl & Lencse, 2018; Lencse, 2015, 2017).

Áttekintve a lehetőségeket, ha megfelelően építjük fel társasjátékprojektünket, a fiatalok képessé válhatnak elviselni a kudarcot, törekednek a fegyelmezett munkavégzésre, tiszteletben tartják a szabályokat és a törvényeket. A szabályokat, játékstruktúrákat elsajátítva, egymás lépéseit figyelve könnyebben juthatnak sikerhez, ami növelheti a motivációjukat, az önmagukba vetett hitüket, így fejlődhet az önértékelésük és az önbizalmuk is (Dombi, 2015; Jesztl & Lencse, 2018; Kincses & Lencse, 2013; Lencse, 2015; Sarlós, 2016; Szabó, Szendrák & Szörényi, 2021; Tészabó, 2011). Fontos hangsúlyoznunk azonban a játékmester személyiségével járó szakmai kockázati tényezőket is. A játékmester személye minden csoportdinamika esetében befolyásoló szerep lehet, adott esetben akár a játék során előkerülő konfliktusok kezelésére is oda kell figyelnie. Ha ezt nem teszi, úgy a játékkal a szándékokkal éppen ellentétes hatás is elérhető.

Elemzésünk összegző eredménye: a képességek párhuzama

A szövegek vizsgálatát követően a célcsoportról, a célról és az opcionális eszközről gyűjtött információkat hasonlítottuk össze. A hátrányos helyzetű tanulók atipikusan kibontakozó képességeit, az életút-támogató pályaorientáció kialakításához szükséges képességek halmazát és a társasjáték által fejleszthető képességeket egymás mellé illesztve rajzolódott ki a szükség és a megoldás párhuzama.

Milyen képességek fejlesztése lényeges az életút-támogató pályaorientáció során?	Milyen képességeket fejleszt a társasjáték?	A hátrányos helyzetű tanulók mely képességeiben tapasztalható általános lemaradás?
kitartás	kitartás	kitartás
kommunikáció	kommunikáció	kommunikáció
motiváció	motiváció	motiváció
problémamegoldás	problémamegoldás	problémamegoldás
szabálykövetés	szabálytudat	szabálykövetés
tervezés	tervezés	tervezés
együttműködés	együttműködés	
flexibilitás	spontaneitás	
információszerzés képessége	ismeretszerzés	
kockázatvállalás	kockázatvállalás	
kreativitás	kreativitás	
kritikus gondolkodás	kritikus gondolkodás	
önismeret	önismeret	

1. táblázat. A(z) életút-támogató pályaorientáció, a hátrányos helyzetű tanulók és a társasjáték összehasonlítása a képességek aspektusából (saját szerkesztés).

Ez a végső összehasonlítás erősítette meg a kutatásban a társasjáték felhasználásának lehetőségét. A fenti vizsgálatok alátámasztják, hogy indokolt lehet egy olyan társasjáték létrehozása, amely a pályaismeretre és a hátrányos helyzetű tanulók élethelyzeteire fókuszálva az életúttámogató pályaorientációt fejleszti.

Egy saját társasjáték, mint a hátrányos helyzetű tanulók életút-támogató pályaorientációjának segítő eszköze

Kutatási munkánk első lépésében, a szakirodalmi kutatómunka és metaanalízis folyamatában az elméleti alapok kidolgozása mellett értékes információkat kaptunk a kutatás következő lépésének megalapozásához; a társasjáték elméleti rendszerének felépítéséhez és az első prototípus kidolgozásához.

Társasjátékunk elsősorban egy primer prevenciós eszköz lehet, amellyel a tanulók megtapasztalhatják biztonságos keretek között a lemorzsolódással járó előnyöket, illetve a meggondolatlan döntés előtti

helyzetek következményeit. A végső társasjáték használatával a hátrányos helyzetű fiatalok a társasjáték adott szabályain, lépésein, váratlan fordulatain keresztül kipróbálhatják a különböző döntéseik következményeit, az ezekkel járó kockázatokat, kudarcokat, és folyamatosan újratervezhetik jövőjüket (Jeszl & Lencse, 2018; Szabó, Szendrák & Szörényi, 2021). Ezeknek a szituációknak a játékon keresztül való megélésével lehetőséget kaphatnak ahhoz, hogy később a pályaválasztással kapcsolatos negatív következményeket elkerülhessék. Mindehhez elengedhetetlen egy olyan keret kiépítése is, amelyben beszélhetnek kétségeikről, féleleikről, nonkomfort érzeteikről a játékvezetőnek.

A társasjátéknak gyakorlatias, interaktív keretet kell biztosítania a hátrányos helyzetű fiatalok számára. Nem a tananyag, hanem ők maguk legyenek a foglalkozás középpontja, így gyorsabban szembesülhetnek önmagukkal, ami segítséget nyújthat az önismeretük és önmagukba vetett hitük (énképük) fejlődésében. A társasjáték módszerét tekintve, a játékosoknak tudatos tanulás nélkül kell hatékony tanulási stratégiákat elsajátítani. Ezeket a későbbiekben már tudatosítani lehet bennük. A játékosoknak a közös helyzetekből kiinduló tanulói folyamatban a jövőjükkel foglalkozás fog örömet okozni, élményt nyújtani (Bencéné Fekete, 2016). Az érdeklődés és motiváció további fokozása érdekében a társasjátékozás közben minden fiatalban kell valami kiemelésre, megerősítésre méltót találni. A játék lényege a szabad döntés és problémamegoldás olyan módon történő megvalósítása kell legyen, amely minden esetben sikerélményt biztosít számukra (Buda, 2017).

A társasjátéknak az életút-támogató pályaaorientáció alapvető jellemzőihez alkalmazkodva több területet felölelő rendszert kell megvalósítania. Két nagy területre kell fókuszálnunk: a játék általi és a játékon belüli fejlődésre (Jeszl & Lencse, 2018). Egyrészt arra törekszünk, hogy alkalmas legyen a szociokulturális hátrányból adódó fejlesztési célokhoz, a pályaaorientációhoz szükséges általános és komplex képességek támogatásához. Másrészt olyan feladatokat is beépítünk, amelyek segítségével a játékosok információkhoz jutnak. A pályaismeret fejlesztésével így a megfelelő életpályaépítési kompetencia kialakulását és a pályaválasztás tudatos alakítását támogathatjuk.

A játék során a hátrányos helyzetű tanulók átlagos képességrepertoárját figyelembe véve, mind a szabályok mind az előzetes ismeretek kapcsán a minimummal való tervezés a cél. Nem tűnhet nehéznek és hosszúnak, így támogatva, hogy motiváltan a játék végére érjünk (Jeszl & Lencse 2018). Érdemes alapvető számolási, gondolkodási és olvasási képességekre alapozni, de készülni kell ezek hiányára is (Kétyi, 2020).

ÖSSZEGZÉS

A hátrányos helyzetű tanulók támogatása kiemelt jelentőségű mind nemzetközi, mind hazai szinten. Ennek hátterében többek között az a felismerés áll, miszerint a hátrányos helyzetű tanulók esetében gyakori bizonyos képességekben a lemaradás. Ezek megnehezíthetik a jövőbeli tervezést, és olyan halmozódó iskolai kudarcokhoz vezethetnek, amelyek fokozzák a lemorzsolódás kockázatát (Rozgonyi-Horváth, 2015; R. Fedor & Pálosi, 2018). A negatív következményeket megelőzve a fiatalokat minél előbb és minél hatékonyabb formában szükséges támogatni.

Kutatásunk erre a helyzetre reflektálva egy olyan támogató eszköz kidolgozására irányult, amely hatékony lehet a hátrányos helyzetű tanulók jövőképzésében, ezáltal társadalmi felzárkózásukban. Az ehhez vezető

kutatómunkánk első szakaszában egy szisztematikus szakirodalmi áttekintés során a hátrányos helyzet, a lemorzsolódás, a pályaeorientáció, a játék és a társasjáték témájáról szóló, 2010 és 2022 között publikált, különböző szempontok alapján gyűjtött szakszövegek (n = 39) értelmezése valósult meg.

Az elemzett szövegek eredményei a hátrányos helyzetű tanulók esetében a motiváció, a figyelem, a jelenre fókuszálás, a szabálytudat, a kontroll, a tudatosság, a kitartás, a hosszabb távú tervezés képességeinek lemaradását mutatták (Bencéné Fekete, 2016; Kenderfi, 2012; Kenderfi & Fűrész, 2021; Nótin & Buda, 2017; Rozgonyi-Horváth, 2015; Siposné Sinóros-Szabó, 2014).

Az életút-támogató pályaeorientáció (Borbély-Pecze, 2017) sajátosságait áttekintve azt láttuk, hogy hatékony működéséhez több, összetett képesség összehangolt, dinamikus működése szükséges. Leginkább a flexibilitás, információszerezés képessége, kockázatvállalás, kommunikáció, kreativitás, ítéelőképesség, motiváció, önismeret, problémamegoldás, szabálykövetés és tervezői képessége emelkedett ki (Borbély-Pecze, 2017; Buda, 2017; R. Fedor & Pálosi, 2020; Karlovitz, 2017; Kenderfi, 2012; Kenderfi & Fűrész, 2021; Kovács & Mangné Kardos, 2020; Szilágyi, 2012; Tajtiné Lesó, 2021; Völgyesy, 2012).

Az eredményeink alapján az életút-támogató pályaeorientáció megvalósításához a játék módszert választottuk, amely fogalmának gazdagságát tapasztalva kutatásunkhoz egy kisebb, specifikusabb csoportot kerestünk, így szűkítettük kutatásunkat a társasjátékokra.

A tanulmányunkban bemutatott szakirodalmi metaelemzés révén megállapítható, hogy a társasjátékok hatékony eszközként szolgálhatnak az életút-támogató pályaeorientáció támogatásában. A társasjátékok alkalmasak lehetnek a türelem, a koncentráció, a kommunikáció, a problémamegoldás, az együttműködés és a kritikus gondolkodás képességeinek támogatásában (Kattein-Pornói, 2022; Szabó, Szendrák & Szörényi, 2021; Vekety, 2022). Élménypedagógiai eszköztárával alkalmas lehet az önismereten és a társak megismerésén keresztül a személyes és a szociális kompetencia kibontakoztatására. Megfelelő alapot adhat a különböző saját stratégiák tudatos és rugalmas alakításához, így támogatva a küzdés, tervezés, döntés és ismeretszerzés képességét; növelheti a motivációt, a játékos önmagába vetett hitét, így fejlődhet az pozitív énképe is (Aczél, 2015; Dombi, 2015; Iuliana & Juhász, 2020; Jesztl & Lencse, 2018; Kincses & Lencse, 2013; Lencse, 2015, 2017; Sarlós, 2016; Szabó, Szendrák & Szörényi, 2021; Tészabó, 2011).

A szövegek elemzését követően a hátrányos helyzetű tanulók képességeit, az életút-támogató pályaeorientációhoz szükséges képességeket és a társasjáték lehetőségeit összehasonlítottuk és azt láttuk, hogy a társasjátékok bevezetése az életút-támogató pályaeorientációba pozitív hatással lehet a hátrányos helyzetű fiatalok támogatásában.

Kutatásunk első szakaszának megvalósításával, szisztematikus szakirodalmi áttekintésünkkel alapot biztosíthattunk társasjátékunk elméleti rendszeréhez és az első prototípus kidolgozásához. Az elkészült prototípust egy pilot vizsgálat során szerzett tapasztalatok alapján tovább finomítjuk. A kész társasjátékunk fejlesztéséhez további vizsgálatokat és hosszútávú fejlesztési célokat dolgozunk ki annak érdekében, hogy egy olyan támogató eszközzé válhasson, amellyel hatékonyan tudjuk támogatni a hátrányos helyzetű tanulókat jövőképzésünkben, társadalmi felzárkózásukban, előrelépéseikben.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetünket szeretnénk kifejezni a Kulturális és Innovációs Minisztérium ÚNKP-23-1 kód-számú Új Nemzeti Kiválóság Programjának, amely a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával segítette tanulmányunk létrejöttét.

IRODALOMJEGYZÉK

- Aczél Z. (2015). A társasjáték-pedagógia filozófiája. In Knausz I. (szerk.). *Tani-tani Online*. k.n. h.n. URL: https://www.tani-tani.info/a_tarsasjatek_pedagogia_filozofiaja
- Bencéné Fekete A. (2016). Segítsünk tanulni! De hogyan? A szociokulturális hátránnyal rendelkező cigány gyerekek tanulási szokásai. In Karlovitz J. T. (szerk.). *Tanulás és fejlődés*. (pp. 64–74). International Research Institute.
- Billédi K., Cserti-Szauer Cs., Kondor Zs., Papp G. & Perlusz A. (2020). Életpálya és jövőtervezés. Sajátos nevelési igényű fiatalok támogatásának lehetőségei. *Szociálpedagógia*, 7(15), 94–117.
- Borbély-Pecze T. B. (2017). *Az életút-támogató pályaorientáció rendszere. Habilitációs tanulmánykötet*. Wesley Főiskola.
- Buda M. (2017). Hátrányos helyzet és Iskola. Merre keressük a kiutat a motiválatlanság csapdájából? In Polonyi T. & Abari K. (szerk.). *Digitális tanulás és tanítás*. (pp. 9–26). Debreceni Egyetemi Kiadó.
- Bús I. (2013). Játék és kultúra. A játék szerepe a gyermekek kultúra-elsajátításában. *Iskolakultúra*, 23(5-6), 108–115.
- Cohen, D. (2018). *The Development Of Play* (4th ed.). Routledge. London. Letöltve: 2024. 04. 19. URL: <https://doi.org/10.4324/9781315121703>
- Cserti Csapó T. & Orsós A. (2013). A mélyszegénységben élők és a cigányok/romák helyzete, esélyegyenlősége. In Varga A. (szerk.). *Esélyegyenlőség a mai Magyarországon*. (pp. 99–121). Pécsi Tudományegyetem BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék.
- Dombi M. A. (2015). A játékpedagógia módszertani megközelítései. In Torgyik J. (szerk.). *Százarcú pedagógia*. (pp. 479–488). International Research Institute.
- Európai Unió Tanácsa (2004). Draft Resolution of the Council and of the representatives of the Member States meeting within the Council on Strengthening Policies, Systems and Practices in the field of Guidance throughout life in Europe.
- European Lifelong Guidance Policy Network (2015). *Guidelines for Policies and Systems Development for Lifelong Guidance: A Reference Framework for the EU and for the Commission*. ELGPN Tools No 6. University of Jyväskylä. Finland.
- Eurydice (2023). Magyarország: Az oktatási rendszer szerkezete és az oktatás irányítása. Letöltve: 2024.04.19. URL: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/hu/national-education-systems/hungary/magyarorszag-az-oktatasi-rendszer-felepitesi>
- Fáyné Dombi A. & Sztanáné Babics E. (2015). *Játékpedagógia*. Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar.
- Gysbers, N. C., Heppner, M. J. & Johnston, A. (2014). *Career Counseling: Holism, Diversity and Strengths*. American Counseling Association. United States of America.
- Iuliana, M. & Juhász, A. (2020). *Board-games in the primary classroom: teachers' practice and opinion*. INTED2020 Proceedings.
- Jesztli J. & Lencse M. (2018). *Társasjáték-pedagógia*. Demokratikus Ifjúságért Alapítvány.
- Karlovitz J. (2017). Pályaválasztási döntéshozatal halmozottan hátrányos helyzetű Borsod-Abaúj-Zemplén megyei fiatalok körében = Career Decision-Making Among Disadvantaged Youngsters in Borsod-Abaúj-Zemplén Country, Hungary. *Taylor*, 9(3-4), 11–17.
- Kattein-Pornói R. (2022). Egy alternatív út, avagy a társasjáték felhasználásának lehetősége az oktatásban. *Neveléstudomány: Oktatás Kutatás Innováció*, 10(1), 153–156. <https://doi.org/10.21549/NTNY.36.2022.1.8>
- Kenderfi M. & Fűrész I. (2021). Szemléletváltás a szakképzésben: a lemorzsolódás megelőzésének pályaorientáció központú megközelítése. *Új Munkaügyi Szemle*, 2(4), 18–30.
- Kenderfi M. (2012). A pályaorientáció folyamatának korszerű értelmezése. In Szilágyi K. (szerk.). *A pályaorientáció szerepe a társadalmi integrációban*. (pp. 6–12). ELTE TáTK.
- Kétyi A. (2020). Az ötlettől a módszertanig – magyar nyelvű oktatásmódszertani kiadványok elemzése. In Kéri A. (szerk.). *Nyelvhivág*. (pp. 32–43). BGE Külkereskedelmi Kar.
- Kincses E. & Lencse M. (2013). Társasjáték-pedagógia. In Knausz I. (szerk.). *Tani-tani Online*. k.n. h.n. Letöltve: 2024.04.19. URL: https://www.tani-tani.info/tarsasjatek_pedagogia

- Központi Statisztikai Hivatal (2023a). 25.1.1.13. *Megállapítottan hátrányos helyzetűek és balmozgottan hátrányos helyzetűek, december 31.* Letöltve: 2024.04.19. URL: https://www.ksh.hu/stadat_files/szo/hu/szo0056.html
- Központi Statisztikai Hivatal (2022). 5.1.1.5. *Súlyos anyagi és szociális deprivációban élők aránya nem, korcsoport, jövedelmi ötöd és ház-tartástípus szerint (EU2030 cél).* Letöltve: 2024.04.19. URL: https://www.ksh.hu/stadat_files/ele/hu/ele0035.html
- Központi Statisztikai Hivatal (2023b). *Oktatási adatok, 2022/2023. A korai iskolaelhagyók aránya az Európai Unióban, 2022.* Letöltve: 2024.04.19. URL: <https://ksh.hu/s/helyzetkep-2022/#/kiadvany/oktatasi-adatok-2022-2023/a-korai-iskolaelhagyok-aranya-az-europai-unioiban-2022>
- Lencse M. (2015). Társasjátékok és kulcskompetenciák. In Knausz I. (szerk.). *Tani-tani Online.* k.n. h.n. Letöltve: 2024.04.19. URL: https://www.tani-tani.info/tarsasjatekok_es_kulcskompetenciak
- Lencse M. (2017). Egy társasjáték pedagógiai hatásairól. In Eszterág I. & Lehmann M. (szerk.). *Gondolkodni-más-bogy? Tanulmányok a gondolkodásfejlesztés lehetőségeiről kisgyermekkorban.* (pp. 189–199). ELTE TÓK.
- Magyarország Kormánya (2017). *Világunk átalakítása Fenntartható Fejlődési Keretrendszer 2030.* Letöltve: 2024.04.19. URL: <https://ensz.kormany.hu/download/7/06/22000/Vil%C3%A1gunk%20%C3%A1talak%C3%AAD%C3%A1sa%20Fenntarthat%C3%B3%20Fejl%C5%91d%C3%A9si%20Keretrendszer%202030.pdf>
- Mangné Kardos, Z., & Kovács, Éva. (2020). A pályaválasztás és a pályaeorientáció kihívásai – az önismeret és a motiváció fontossága. *Tudásmenedzsment*, 21(1-2), 241–258. <https://doi.org/10.15170/TM.2020.21.1-2.20>
- Nótin Á. & Buda M. (2017). Az énhatékonyság szerepe a teljesítés és az iskolához való viszonyulásban hátrányos helyzetű tanulóknál. In Polonyi T. & Abari K. (szerk.). *Digitális tanulás és tanítás.* (pp. 103–119). Debreceni Egyetemi Kiadó.
- OECD. (2023). *Education at a Glance 2023: OECD Indicators.* OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/19991487>
- Oktatási Hivatal (2024a). *Projektarchívum.* Letöltve: 2024.04.19. URL: https://www.oktatas.hu/koznevel-es/projektek/projekt_archivum
- Oktatási Hivatal (2024b). *A lemorzsolódás megelőzését szolgáló korai jelző- és pedagógiai támogató rendszer 1.1. Kimutatók.* Letöltve: 2024.04.19. URL: <https://esl.kir.hu/Kimutatas/VeszelyeztetettTanulokMegoszlása>
- Páli J. (2011). Játssz, tanulj és érezd jól magad! A kisgyermekkorai játék fejlődése. In Balázs I. (szerk.). *A koragyermekkorai fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások.* (pp. 270–311). Biztos Kezdet Kötetek II. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet.
- R. Fedor A. & Pálosi R. (2018). A fiatalok pályaeorientációs döntései az iskola és a családi háttér tükrében. *Tudásmenedzsment*, 19(1), 52–61.
- Rozgonyi-Horváth Á. (2015). A hátrányos helyzetű diákok tanulási motivációi. *Studia Mundi – Economica*, 2(3), 97–112. <https://doi.org/10.18531/Studia.Mundi.2015.02.03.97-112>
- Sarlós E. (2016). A kíváncsiságtól a kritikai gondolkodásig. In Knausz I. (szerk.). *Tani-tani Online.* k.n. h.n. Letöltve: 2024.04.19. URL: https://www.tani-tani.info/a_kivancsisagtol_a_kritikai_gondolkodasig
- Schaller R. (2012). Csoportvezetői eszközök, különös tekintettel a játéokra. In Szilágyi K. (szerk.). *A pályaeorientáció szerepe a társadalmi integrációban.* (pp. 71–83). ELTE TáTK.
- Siposné Sinóros-Szabó L. (2014). Kihívások és válaszok a mélyszegénységben élők felzárkóztatására Magyarországon. *Acta Agraria Debreceniensis/Agrártudományi Közlemények*, 60(6), 51–54. <https://doi.org/10.34101/actaagrar/60/2023>
- Szabó Cs., Szendrők J. & Szörényi S. (2021). A játékosítás lehetőségei a köznevelésben. *Képzés és Gyakorlat*, 19(1-2), 141–151. <https://doi.org/10.17165/TP.2021.1-2.14>
- Szilágyi K. (2012.). (szerk.). *A pályaeorientáció szerepe a társadalmi integrációban.* ELTE TáTK.
- Tajtíné Lesó Gy. (2021). Az információfeldolgozás szerepe a pályaeorientáció pedagógiai folyamatában. In K. Nagy E. & Zagyváné Szűcs I. (szerk.). *Kihívások és megoldások a XXI. század pedagógiájában.* (pp. 133–145). Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Líceum Kiadó. <https://doi.org/10.46403/Kihivásokesmegoldások.2021.133>
- Tésszabó J. (2011). *Játék - pedagógia, gyermek - kultúra.* Gondolat Kiadó.
- UNESCO. (1994). The Salamanca Statement and Framework for Action on Special Needs. UNESCO. Salamanca.
- UNESCO. (2021). Technical and vocational education and training for disadvantaged youth. UNESCO. Paris.
- UNESCO. (2022). UNESCO strategy on education for health and well-being. UNESCO. Paris.
- UNICEF. (2013). The state of the world's children 2013. Children with Disabilities. UNICEF. New York.

- United Nations. (2015). *Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. Letöltve: 2024.04.19.
URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- Vekety B. (2022). Játék és tanulás egyszerre? – A társasjátékok, mint a pedagógiai eszköztár teljesértékű tagjai. *Neveléstudomány: Oktatás Kutatás Innováció*, 10(1), 156–157. <https://doi.org/10.21549/NTNY.36.2022.1.9>
- Völgyesy P. (2012). A pályaismeret jelentősége a pályaaorientáció folyamatában. In Szilágyi K. (szerk.). *A pályaaorientáció szerepe a társadalmi integrációban*. (pp. 18–28). ELTE TáTK.
- Winnicott, D. (1999). *Játsszás és valóság*. Animula.

Jogszabályok

Az 1997. évi XXXI. számú törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.
2011. évi Nemzeti Köznevelésről szóló CXC. Törvény

Board games as a tool for career orientation for disadvantaged students - theoretical foundations in the development of a practical tool.

ABSTRACT

Background and objectives: Several international and national initiatives have led to the development of support for disadvantaged pupils. In Hungary, this approach should be given special attention because of the size of the group concerned and the seriousness of the consequences. The aim of our study is to present our research by summarizing a literature review, in which we take further steps to respond to the root of the problem and implement a lifelong guidance system that can be effective in supporting disadvantaged students.

Method: In our study, we analysed academic literature (n=39) published between 2010 and 2022 on the topics of disadvantage, early school leaving, lifelong guidance, games and board games in three databases. We focused on a review of skills in order to find out if board games can have a positive impact on the lifelong guidance of disadvantaged students.

Results: The correlations found in the researches show that disadvantaged students have atypical skills that make it difficult to plan for the future and often lead to early school leaving. Based on our study, its prevention can be achieved by a board game that develops lifelong guidance focusing on career knowledge and life situations of disadvantaged students.

Conclusions: A systematic analysis of the selected literatures can help us in the next steps of our research, to build a theoretical system for the board game and to develop a first prototype, which can be followed up with further steps to support young people with fewer opportunities in their own progress.

Keywords: disadvantage, lifelong guidance, future vision, boardgame
